

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Qvintum

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput VI. Idem a Turonensi Archiepiscopo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74544](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74544)

CAPUT V.

Idem ^a Carnotensi Episcopo.

Significasti nobis quendam presbyterum cum alterius conjugē diabolico instinctu in Ecclesia frequenter, sicut asseris, dormivisse: quæ utique se, & illum sacerdoti cuidam hujusmodi delictum ^b confessos fuisse, publicè tibi detexit. Et hoc ipsum idem sacerdos nomen adulterii celans in præsentia tua dixit. Super quo quid fieri debeat, cum negante adultero mulier in confessione persistat, ab Apostolica Sede consilium requisivisti. Nos ergo juxta Sanctorum Patrum decreta volumus, ut condignam pœnitentiam adulteræ præfatæ imponens, Ecclesiam prælibatam per adspersionem aquæ sanctificando ^c reconcilies. Prædicto autem sacerdoti, ne contra ^d Apostolum, infirmorum corda malâ famâ ipsius percutiantur, & ne nostrum vituperetur ministerium, ne securiores presbyteri existentes, prolabantur licentiùs in peccatum, cum vicinis quinque presbyteris, quos nolle pejorare cognoveris, juxta arbitrium tuum ^e purgationem indicas. Quod si se purgare poterit, in suo officio permittas ipsum ministrare: si verò non poterit, ipsum ab officio suo suspendere nullâ ratione postponas.

NOTÆ.

1. ^a Carnotensi.) Tantum Alexander III. habetur in hac sexta collectione, & in prima, sub hoc tit. cap. 6. Sed tam inscriptionem, quàm literam restituo ex Concilio Lateran. ubi part. 50. cap. 21. reperitur textus hic. De diœcesi Carnotensi egi in cap. 3. de transact. cap. 10. de officio delegati.
- ^b Confessos fuisse.) Verba hæc exposui in cap. 2. de offic. ordin.
- ^c Reconcilies.) Juxta tradita in cap. 5. de consecr. Eccles.
- ^d Apostolum.) Prima ad Corinthios, cap. 8. & ad Corinth. cap. 9.
2. ^e Purgationem.) Etsi regulariter res inter alios acta, vel judicata, aliis neque noceat, neque profit, l. sape ff. de re judic. latè probavi in cap. penult. eod. tit. tamen si Titius accusatus sit de adulterio perpetrato cum Seja, & Titius absolvatur, potest Seja, si postea accusetur, se defendere exceptione rei judicatæ pro Titio latæ: quod si condemnatus sit, sententia non nocet Sejæ, l. 25. titul. 22. partit. 3. l. 9. tit. 17. partit. 7. ubi redditur ratio huius discriminis, & hæc doctrina limitatur, nisi Seja accusetur de adulterio commisso post sententiam pro Titio latam, quia ad delicta denuò commissa iudicatarum non extenditur: & notat utrobique Gregorius, desumi sententiam hanc ex lege denunciassè 17. §. ult. ff. de leg. Jul. de adult. ubi extat eadem decisio. Verum benignior fuit lex patria, quàm ius commune; quoniam hæc regula iuxta illud non est perpetua, sed tantum locum habet favore nuptiarum, si durat matrimonium, quando adultera accusatur. Cæterum si dissolutum sit,

verius est nec prodesse, nec nocere sententiam, l. adulter 19. §. eo tempore 2. cum sequenti. ff. ad leg. Jul. de adult. Quamvis autem sententia contra unum lata, non noceat alteri, præsumptionem tamen aliquam facit, & ita illi indicenda est purgatio canonica, ut in præsentia textu, & in c. interrogatum 242. q. 2. & hoc præjudicium quod generatur socio, est tantum præjudicium exemplaris, id est præsumptio delicti, quam unus iudex sumit ex sententia alterius: si enim iudex pronunciat Seium commisisse adulterium, de quo cum Titia fuerat accusatus, non potest non moveri alter iudex, qui de causâ Titia cognoscit ex sententia contra Seium lata: quamvis enim exemplis non sit iudicandum id, quod alter iudex iudicaverit, sed legibus, & iuris ratione, l. sed licet 12. ff. de offic. Præs. l. nemo, C. de sent. Et inter l. hoc intelligendum est, ut nullus iudex indiscusâ partium iusticiâ, & iurisratione non liberatè existimet acquiescendum esse illi iudicio, quod iure similiter iudex fecit. Tuschus practicar. litter. E. conclus. 543. Barbosa axiomat. 86. num. 3. Valenzuela consil. 121. num. 160. Sed licet hæc quæstio olim controverteretur apud nos, nullius utilitatis est, quia ex l. 80. Tauri, que est lex 2. tit. 20. lib. 8. recipi. non potest seorsim ab altero alter accusari, sed simul omnes in iudicium trahendi sunt, & unâ sententiâ causa terminatur. Notarunt Gregor. in dict. l. 9. gloss. 2. Didacus Perez in l. 2. prope finem. tit. 15. lib. 8. ordin. & apud alias nationes idem receptum esse dicit Bayardus ad Jul. Clarum §. adulterium ex num. 30. Unde in præsentia casu etsi femina damnata esset adulterii, non ideo talis condemnatio clerico obesset; propter infamiam tamen imponitur illi purgatio canonica, de qua agemus in cap. 1. de purgat. canon.

CAPUT VI.

Idem ^a Turonensi Archiepiscopo.

Intelleximus per litteras, tam ven. f. n. ^b Pictaviens. Episcopi, quàm per ea, quæ coram dil. fil. A. Subdiacono, & Capellano nostro, super hoc auditore concessio, propofita pro partibus extiterunt, quod cum S. laicus Elizabeth uxorem suam à maritali consortio

consortio sine causa rationabili depulisset; & item Episc. dicecesanus eorum audiens mulierem eandem cum quodam adultero fornicari, eam, & illum vinculo excommunicationis adstrinxit. Quæ tandem eum, qui dicebatur ejus adulter, abjurans, absolute recepta, coram Episcopo memorato prædictum virum sibi restitui postulavit: at ille hujusmodi ei obiciens adulterum, de quo prolem genuisse dicebat, & quod ab ipso non expulsa, sed spontanea recessisset, restitutionem sui proposuit minime faciendam. Quod mulier memorata profus inficiens, replicabat id ipsum, quod fuerat fornicatus, & per fornicationem sobolem procrearat, propter quod tali exceptione uti non poterat contra ipsam. Cum autem utrique parti probandi hoc facultate concessa, præfata mulier per quosdam testes ejusdem viri adulterium probavisset, quos vir ipse dicebat, tanquam minus idoneos reprobandos, ab eo tandem ad nostram audientiam appellatum. Quocirca f. t. p. A. f. m. quat. nisi constiterit, vel per evidentiam rei, vel confessionem legitimam mulieris quod taliter adulterata fuisset, adulterii etiam, quod vir dicitur commississe, probatione cessante, ipsum recipere compellas eandem. Quod si prædicto modo de mulieris fornicatione constiterit, nisi testes, per quos viri adulterium est probatum, fuerint reprobati, cum matrimonii jus in utroque consistat, & paria delicta mutua compensatione tollantur, nihilominus eum cogas ut eam recipiat, & maritali affectione pertractet: alioquin mulieri prædictæ silentium imponere non postponas.

NOTÆ.

^a *Turonensi.*) Ita etiam legitur in tertia collectione, sub hoc tit. cap. 1. De Metropoli Turonensi egi in cap. 5. de tempor. ordin.

^b *Pictaviensis.*) Mauritius videlicet, antea Episcopus Nannetensis. De Pictaviensi dicecesi egi in cap. 20. de rescript.

^c *Compensatione.*) De qua agemus proximo commentario.

CAPUT VII.

Idem Episcopo ^a *Ambianensi.*

Tua fraternitas requisivit à nobis, utrum aliquo denegante uxori suæ in adulterio deprehensæ debitum conjugale, si postmodum ipse cum alia perpetraret adulterium manifestè, & uxore agente penitentiam de commissio, & veniam humiliter postulante, vir cogi debeat, ut eandem maritali affectione pertractet. Super quo tibi taliter respondemus, quod cum paria crimina compensatione mutua deleantur, vir hujusmodi fornicationis obtentu suæ uxoris consortium nequit declinare.

NOTÆ

^a *Ambian.*) Ita etiam legitur in tertia collectione, sub hoc tit. cap. 2. De Ambianensi dicecesi egi in cap. 10. de regul.

mus homil. 5. in prima ad Thessal. Quemadmodum mulieres nos punimus quando nobis nuptæ, aliis se ipsas conjungunt; ita puniemur & nos, & si non Romanis legibus, certè a Deo. Sanctus Zeno sermone de pudic. Quid hic respondere possint lubrici mariti, non video, qui humanarum legum iniqua impunitate decepti, justitiam veram nec ex sua ipsa voluntate noscentes, quod pati nolunt, libenter efficiunt.

D. Hieronymus in initio epistolæ ad Oceanum: *Atia sunt leges Casarum, aliud Papinianus, aliud Paulus noster præcipit: apud illos viris impudicitia fræna laxantur, & solo stupro, atq; adulterio condemnato, passim per lupanaria, & ancillulas libido permittitur, quasi culpam dignitas faciat, non voluntas.* Apud nos, quod non licet feminis, equè nec licet viris. Nazianzenus orat. 31. num. 2. immò & apud Hebræos solis viris jus erat repudii mittendi, quamvis Salome Herodis Ascalonitæ soror id sibi contra leges patrias usurparet, ut refert Iosephus lib. 15. antiquit. cap. 11. Tamen jure civili uxor judicio de moribus contra maritum experti valebat, quia accusatio privata, & civilis erat, etiam quando ob graves mores instituebatur, leg. viro 39. leg. 47. ff. solut. matrim. leg. unic. §. 5. vers. Quid enim, Cod. de rei uxor. act. leg. 4. Cod. Theodos. de incest. nuptiis, leg. 3. Cod.

COMMENTARIUM.

I. Licet jure civili attento uxor non haberet facultatem postulandi maritum reum adulterii criminali judicio, l. 1. C. de adult. l. 8. C. de accusat. l. 5. C. qui accusare, l. 6. ff. de popul. action. l. 3. §. sed si mulier, ff. de liber. hom. exhib. Quintilianus lib. 6. instit. cap. 23. Gellius lib. 10. noctium, cap. 23. ibi: *In adulterio si uxorem tuam deprehendisses, sine judicio impune necares; illa res si adulterares, digito non auderet attingere, neque jus est.* Quia non patitur injuriam violati lecti, cujus domina mulier non est. Quas Romanas leges inculant D. Ambrosius lib. 1. de Abraham, cap. 4. ibi: *Nemo sibi blandiatur de legibus hominum, omne suprum adulterium est, nec viro licet quod mulieri non licet.* Asterius homilia 5. *Continentia lex non feminis tantum, sed etiam viris à Deo lata est; qui tamen legislatoribus adherentes humanis, per quas libidinarius ipsis licet, &c.* Sanctus Chriostostomus.

D. D. Gonzal. in Decretal. Tom. 7.

D d

Cod.